

СТАРОБЪЛГАРСКИ
ЗАГАДКИ

Николай Пенчев
ЗАД МАСКАТА НА ДЯВОЛА

трѹѢ

© Николай Пенчев, автор, 2009 г.
© Радослав Илиев, художник, 2009 г.
© Книгоиздателска къща „Труд“, 2009 г.

ISBN 978-954-528-936-1

Николай Пенчев

ЗАД МАСКАТА НА ДЯВОЛА

trud
СОФИЯ 2009

СТАРОБЪЛГАРСКИ
ЗАГАДКИ

– Амин! – свещеникът направи кръстен знак над наведените глави на богомолците. Сбутани в тясното помещение, всички бяха потни, със зачервени лица. Припламващата факла хвърляше черни сенки по стените и бялата захабена вълнена роба на свещеника.

– Амин! – повтори той. – Прибирайте се и Бог да бди над вас!

Един по един богомолците започнаха да си тръгват. Преди да излязат в черната нощ, внимателно закриваха лицата си. Някои още се бояха да обявят, че са християни.

Докато ги наблюдаваше как си тръгват, свещеникът се усмихна.

„Христос е страдал, за да спаси всички ни. Ще потърпим още малко“, каза си той.

Новият хан – Борис, официално бе спрял гоненията срещу християните. Сега трябваше само да се отърсят от изминалите години, пълни с насилие и смърт.

Свещеникът се усмихна отново, изтри ръцете си и се запъти към задната част на помещението. Трябваше да

прибере малкото реликви, които използваша при ритуалите – дървен кръст, ленена покривка, купел за светена вода.

Докато гасеше свещите, пламъците им трепнаха, сякаш духнати от вятър.

„Сигурно не са затворили добре вратата на излизане и става течение“, помисли свещеникът, обърна се към входа и застина.

До вратата, обвита в дълга черна мантия с качулка, заплашително стоеше висока фигура.

– Кой си ти? – попита свещеникът и бялата му роба се отърка в стената. – Какво искаш?

Без да отговаря, натрапникът бавно тръгна напред и разпери ръце. В едната от тях държеше дълъг меч.

– Кой си ти?! – повтори обезумял свещеникът и трескаво заопипва масата зад гърба си в търсене на нещо, с което да се защити. Една чаша падна на пода и се търколи в краката му.

– Време е да платиш, Закарий! – отговори нападателят и вдигна високо меча с едната ръка. С другата рязко дръпна дългата черна качулка.

Вцепенен от ужас, свещеникът падна на земята. Искаше му се да извика, да размахва ръце, да се защити, но страхът го бе сковал изцяло. Пот се стичаше в очите и ноздрите му, смесвайки се с дима на догарящите свещи. Занемял, той се взираше в черната фигура с глава на козел и дълги рога.

– Махни се, Сатана! – опита се да извика свещеникът, но думите не искаха да излязат от устата му.

– Време е да платиш, Закарий! – повтори сянката. – Време е да платиш!

И рязко стовари меча.

Кавханът Дукум не можеше да си намери място. Крачеше нервно из просторния кабинет и бършеше с ленена кърпа потта от челото и лицето си. Беше му топло и задушно въпреки дебелите каменни стени на двореца в Плиска. Беше август и слънцето превземаше всяка педя от помещенията.

„Може би ако се преместя в избите, ще ми бъде по-добре“, помисли си мрачно Дукум и тръсна глава.

Много добре знаеше, че е изнервен не само от жегата. След смъртта на всеки владетел имаше проблеми, докато новият утвърди своята власт. Откакто Пресиян бе умрял, а тронът бе зает от Борис, трупаните с години проблеми внезапно избиха на повърхността. Пристрастията на новия хан към християните само усложняваше нещата.

Дукум въздъхна, съблече елека си от еленова кожа и остана само по риза. Понечи да свали и ботушите, но се отказа. Все пак, въпреки жегата, трябваше да спазва някакво приличие.

„Поне прозорците да бяха по-широки“, помисли той и огледа просторното задушно помещение, което използ-

ваше за кабинет. Огромна маса, затрупана със свитъци, заемаше центъра на стаята. Между тях се открояваха тумбеста в долния край златна кана с изрисувана ловна сцена и недопита широка чаша. По ъглите на стаята бяха поставени множество дървени ракли и кожени кутии, в които Дукум държеше различни документи. Няколко копия с конски опашки подпираха стените. Личният меч на боила лежеше облегат на масивен дървен стол с висока облегалка. Ловни трофеи и дебели загаснали медни мангали допълваха картината.

Мнозина се лъжеха от външния вид на Дукум. Висок, едър, с обръсната глава и груби черти, той изглеждаше роден войник, който може да върти меча и да печели на бойното поле. Но кавханът не бе само това. Хитър като лисица, той умееше да се измъква от всяка ситуация и никога не прощаваше на своите врагове. Независимо дали ги срещаше на бойното поле, или по коридорите на двореца. Особено опасен го правеше способността му отдалеч да надушва всички заговори и интриги, да ги насърчава или издава в зависимост от това какво изискват собствените му интереси. Благодарение на тази способност се издигаше все по-нагоре в йерархията.

В момента Дукум бе стигнал върха в своята кариера. Освен кавхан, бе и един от шестимата велики боили, председател на съвета на боилите, любимец на Борис и негов доверен човек. Имаше хора и шпиони навсякъде. Те му докладваха какво се случва не само в Плиска, но и в цялата държава, чак в Константинопол.

Неговата значимост бе призната дори от византийския император, който при сключването на последния договор му бе изпратил специална златна огърлица. Кавханът никога не я сложи, но тайно я гледаше понякога.

Дукум заобиколи работната маса и взе чашата с разредено вино. Напоследък медовината бе станала популярна в Плиска, но от нея го болеше глава. Така и не можа да

хареса сладникавия ѝ вкус. Не харесваше и кумиса, макар да минаваше за изискано питие. Дукум не успя да разбере какво толкова има в подквасеното мляко на кобила.

Кавханът отпи малка глътка и се замисли за вчерашното убийство. Преди него имаше още две, на които Дукум не беше обърнал внимание. Бе решил, че християнските свещеници са убити от разбойници. Първият от тях – Юда, бе намерен пронизан със стрела в гората. На втория – Манасий, някой бе прерязал гърлото близо до рова на външния град. Смъртта на Закарий, посечен с меч в подземната си черква, показваше, че великият боил е допуснал грешка. Някой избиваше свещениците и това напомняше отминалите времена. Времена, които Дукум се надяваше никога да не се върнат.

Всичко бе започнало с Крум. Ханът, от когото трепереше целият свят, който имаше обща граница с франкската империя на Карл Велики, а византийският император страховито се криеше зад позлатените врати на Константинопол само като чуеше името му, бе направил нещо немислимо – допуснал бе славяните до управлението на страната.

Нямаше значение дали си българин или славянин, или от какъв род произхождаш. Важното бе какво можеш и не един и двама Петъровци и Славовци бяха водили конницата. Това караше българите да кривят очите си от безсилен гняв. Безсилен, поне отначало.

Но Крум умря. Великият хан загина внезапно, докато готвеше последния си – съкрушителен, поход срещу Константинопол. След неговата смърт на трона седна Омуртаг. Първата работа на този дебел и странно озлобен човек бе да склочи договор с Византия и отвън да насочи меча си навътре.

Ханът бе хитър. Не подгони направо славяните. Обяви се срещу всички християни, преследва ги до смърт. Като се има предвид, че последователите на Исус бяха преди всичко славяни, ясно бе какво последва.

Съветът на боилите бе прочистен. Последва го войската. За няколко месеца всички постове отново бяха заети от българи. Но това не усмири Омуртаг. Дукум често се питаше какво бе карало хана да преследва християните с такава злоба. Носеха се слухове как като малък бъдещият хан бил позорно набиг от няколко славянски момчета, но Дукум не вярваше в тези истории. И все пак...

Крум бе страшен, Омуртаг бе зъл. Крум бе заловил охридския епископ Мануил, Омуртаг бе заповядал да му отсекаят ръцете до раменете, след това – краката, и накрая – да го нарежат на парчета и да ги хвърлят за храна на кучетата. Макар само да бе чувал за тези безумства, Дукум потрепери при мисълта за тях.

След Мануил последваха и други: Прилепският епископ Петър бе бит с тояги до смърт под радостните възгласи на тълпата. Главата му бе отрязана и хвърлена да се търкаля на площада в града, та всеки, който иска, да може да я рита.

Епископът на Никея Леонид бе пронизан с меч в корема и оставен да се мъчи, докато издъхне. Други бяха пребивани с камъни, давени, душени и разчеквани.

Само за първите две години от управлението си Омуртаг издаде 377 смъртни присъди на християни. Това бяха все изтъкнати хора – военни, търговци, заможни занаятчии. Колко бяха останалите убийства, които ставаха по улиците под одобрителния поглед на хана, никой не можеше да каже.

Въпреки всичко Омуртаг не успя да постигне това, което си бе наумил. Колкото повече избиваше последователите на Исус, толкова повече се множаха те. По ирония на съдбата първородният му син Енравота стана върл християнин, обяви се за свещеник и започна да проповядва в двореца. Баща му го хвърли в тъмница, лиши го от трона, но не посмя да го убие. Това направи брат му Маламир, когото Дукум познаваше чудесно и при спомена за когото космите на врата му още настръхваха.

Омуртаг може да убиваше християни, може да бе зъл и да гонеше славяните, но 30 години страната живя в мир. Никой не помнеше подобно нещо от времето на Аспарух.

Мирът даде възможност на търговците да забогатеят, на занаятчиите – да станат изкусни майстори, на земеделците – да приберат отлични реколти. Самият Омуртаг даде личен пример, като осъществи многобройни строежи. Опожареният от Никифор дворец в Плиска бе построен наново и разширен, крепостните стени на редица градове бяха укрепени, застроиха се нови селища около Преслав, Мадара, по Дунав и Тича. Омуртаг остави след себе си реки от кръв, но и нови крепости, дворци и градове.

Маламир не искаше да строи. Искаше само да убива християни. Първата жертва стана собственият му брат. Главата на Енравота бе отсечена в тронната зала, а стени-те ѝ – опръскани с кръв. За Маламир това бе малко. Преследваше християните с неугасваща страст, сякаш са много рядък вид дивеч. Ханът и верните му боили ги залавяха, затваряха и избиваха безмилостно. Решетките и подовете в затворите под Плиска и другите големи градове чернееха от християнска кръв. Нощните претърсвания и екзекуции станаха всекидневие и никой не се учудваше, ако намереше цялото семейство на съседите обесено пред портата с окачени кръстове на шиите.

Защо беше това настървение, Дукум така и не разбра. Той също вярваше в Тангра, но нямаше нищо против Христос, стига да не заговорничеше срещу хана.

Кавханът стана, прекоси бавно стаята, застана до прозореца и се загледа в синьото небе. Гоненията на християните бяха посели навсякъде страх, омраза и подозрителност. Страх, който можеше да се усети из улиците на Плиска дори в слънчев ден като този.

След три години безумства Маламир умря. Дукум още помнеше момента, когато научи за неговата смърт. Кра-

ката му се подкосиха, от очите му потекоха сълзи. Всички мислеха, че плаче от мъка, но той плачеше от радост.

Бащата на Борис – Пресиян, не стигна до крайности. Даде на християните свобода, но не направи нищо да ги защити. Новият владетел искаше да се прослави не по-малко от великия си предшественик Крум, когото бе превърнал в кумир. Даже изрови отнякъде зловещата чаша с черепа на Никифор, за да вдига наздрависи с нея.

Пресиян започна безкрайни войни, които разшириха държавата на юг, но я направиха нестабилна. Именно в един от тези подходи, в Горна Македония, бе изгряла звездата на Дукум. По време на боя той на два пъти защити живота на хана, който реши, че Тангра му дава знак, и издигна спасителя си. Дукум отговори на доверието с безупречна служба. Пресиян беше във възторг от своя фаворит и неговия бърз напредък. След като заедно с хана минаха през Преспа, Охрид, Албанските планини и потопиха краката си в Адриатическо море, Пресиян целуна Дукум по челото и го обяви за кавхан.

България бе излязла на три морета.

А християните бяха забравени. Гоненията вече не бяха държавна политика, но веднъж започнати, трудно можеха да бъдат спрени. Поради мълчаливото безразличие на хана се появиха няколко тайни братства, чиято основна цел бе да преследват и убиват християни. Най-зловещото от тях – „Отмъстителите на Тангра“, се специализира в избиване на свещеници. Говореше се, че самият Пресиян е негов член.

„Но дойде Борис и всичко се промени“, помисли си Дукум.

Християнството бе официално признато. Преследванията бяха забранени и се наказваха. Братствата бяха обявени извън закона. Членството в тях се смяташе за измяна и се наказваше със смърт.

Всички мислеха, че е временно, докато новият владетел укрепи властта си. Трябваше му подкрепата на всички

– и на старите български родове, които се кланяха на Тангра, и на славянските велможи, в чиито сърца Христос пускаше все по-дълбоки корени. Оказа се, че не е така. Времето минаваше, но вече нямаше убийства в нощта, нямаше викове и изтезания, клеветниците бяха изгонени завинаги.

„Това определено не хареса на много хора“, помисли Дукум и се усмихна при спомена за намусените физиономии на някои боили, превърнали гонитбата на християни в развлечение.

Младият владетел можеше да разчита на славяните. Те набираха все повече мощ и се превръщаха в основния двигател на държавата. Само слепец не би го видял. А Борис гледаше с широко отворени очи.

„Умен е ханът! – помисли си Дукум. – Използва дори боговете за политически цели“.

Но сега всичко започваше отначало. Някой пак убиваше християнски свещеници.

„Въпреки забраните!“, помисли с раздражение боилът и отново попи с кърпа изпотеното си лице.

Какво беше това?

Действия на фанатик или на някого, който не искаше да признае ханската власт? Или зад убийствата се криеше недоволството на старите родове от зачитането на новата религия? По-страшно щеше да е, ако убийствата ставаха по нареждане от Константинопол. Дукум неведнъж се бе сблъсквал с ромейските хитрост и двуличие и не би се учудил и за миг, ако византийците стояха зад всичко това. Тези убийства ги устройваха чудесно – настройваха славяни срещу българи, правеха хана слаб.

Дали Фотий, този зловец византийски интригант, прикриващ се зад титлите си на учен, а всъщност ръководещ шпионите на империята, не бе организирал нещата? На всичкото отгоре се носеха слухове, че самият Борис мисли да се покръсти.

Дукум потрепери при тази мисъл въпреки горещия ден. Без значение дали одобряваше християните, или не, кавханът знаеше, че трябва да разследва тези убийства. Да ги разследва бързо и точно, да намери извършителите и да ги накаже. Дукум виждаше погледите, които останалите хвърляха към няколкото християни, включени напоследък от Борис в свитата. Тези пълни с омраза погледи скоро можеха да се насочат и към хана. Ако вече не са го направили.

Трябваше да се действа бързо! Да се спрат убийствата, да се накаже извършителят, да се усмирят боилите. Трябваше му верен човек, който да разследва смъртта на Закарий и какво се крие зад нея.

Кавханът остави празната чаша на масата пред себе си. Знаеше точно от кого има нужда.